

sarjakuvakaupunki

Nykyinen Kemijoen sarjakuvakeskus ja sen "Ankkalinnat-seinä".

Kemi – sarjakuvakaupunki

teksti ja kuvat **ILPO KOSKELA**

Vuodenvaihteessa 1974-1975 Kemi nousi maailmanmaineeseen, kun tuolloiseen kasvatustieteeseen päätettiin olla tilaamatta *Aku Ankkaa*. Vasemmistolaisessa Kemissä virkamiehet "villiintyivät" kunnolla. Joku humoristinen toimittaja murjaisi jutun Akun housuttomuudesta, ja se riitti uutiskynnyksen ylittymiseen aina Australiassa saakka. Aika oli erilainen. Chileläiset julkaisivat 70-luvun alussa Kuinka Aku Ankkaa luetaan -tutkimuksensa, jolla luultavasti oli vaikutusta kemiläistenkin touhuihin. Kirja tosin julkaistiin suomeksi vasta 1980. Toinen tarina kertoo Akun tilauksen päättämisen syyn olleen pelkästään taloudellinen.

Vuonna 1981 keksittiin vastatoimeksi alkaa edistää sarjakuvaa järjestämällä kilpailu. Asialla oli kulttuurisihteeri Heikki Porkola. Vaikutusta asiaan lieene myös ollut Kemijoen kaupunginkansliassa ja kulttuuritoimistossa siviilipalvelustaan suorittaneella Erkki Huhtamalla.

Syyskuuisena lauantaipäivänä meitä oli parisenkymmentä henkilöä kuuntelemaan luentoja ja kilpailun tulosten julkistusta uuden Kulttuu-

rikeskuksen pienessä auditoriossa. Seuraavana vuonna väkeä oli hieman enemmän, sitä seuraavana taas enemmän ja vuonna 1985 Kemijoen sarjakuvapäivät olivat jo suuri tapahtuma. Vuoteen 1988 saakka tapahtumaa järjesti Kemijoen kulttuurilautakunta, vuodesta 1989 lähtien 1988 perustettu Kemijoen sarjakuvakeskus ry.

Sarjakuvapäivien lisäksi Kemissä ei – kumma kyllä – ollut muunlaista "virallista" sarjakuvatoimintaa, kuten esimerkiksi Oulussa ja etelän suurissa kaupungeissa, tai vaikkapa pienellä Äänekoskella Jyväskylän pohjoispuolella. 1980-luvun alussa sarjakuvaa harrastavien ihmisten kokoontuminen, seuran perustaminen ja omakustannelehdien julkaiseminen kun oli aika tavallista. Olivatko vuosittaiset sarjakuvapäivät tarpeeksi vai lieneekö niin, että aktiiviset ja taiteellisesti lahjakkaat keskittyivät musiikkiin? Kemissä kasvoikin kaupungin väkilukuun nähden huomattavan suuri määrä taitavia muusikoita tuon ajan suomalaisen rokkikulttuuriin, muun muassa Juicen bändeissä soitti useita kemiläisiä 1980- ja 90-luvuilla.

1980-luvun puolivälissä alkoi tapahtua. Keijo Ahlqvist: "15.5.1984 ryhdyin sivariksi Kemiin,

puoliksi kaupunginkanslialle, puoliksi kulttuuritoimistolle. Kun sarjakuvakaupungissa ei ollut oikein sarjakuvantekijää, ja kun oli sivariaikana virittynyt mukavia puuhia, jäin freelanceriksi tekemään hommia enimmäin kaupungille. Sitteen tuli Ari, jonka jälkeen saatoinkin painottaa käsikirjoittamiseen ja toimittajan hommiin vaikka graafista suunnitteluaakin riitti. Joskus 2000-luvun alussa, vuotta en muista, luovuin Kemijoen kämpästä, kun Limingan työ nieli kokonaan".

Keijo Ahlqvist tuli Kemiin siviilipalvelukseen vuonna 1984 ja Ari Kutila muutti kaupunkiin 1987. Sarjakuvapiiri alkoi muotoutua. Edellä mainittujen lisäksi aktiivisina sarjakuvan harrastajina sekä sarjakuvapäivien toimijoina olivat sarjakuvakeskuksen hallituksen pitkäaikainen puheenjohtaja Maippi Tapanainen, Petteri Lehtinen ja Sauli Miettunen. 1990-luvulle tultaessa myös allekirjoittanut osallistui yhä enemmän kemiläiseen sarjakuvatoimintaan.

Noina vuosina sarjakuvakeskus ja sarjakuvapäivät kehittivät monenlaisia yhteistyökuvioita Kemijoen kaupungin ja kemiläisten kulttuuritoimijoiden kanssa. Hyvinä esimerkkeinä sarjakuvamuotoiset kunnalliskertomuksen kolmena vuon-

na, Kemin kulttuurilehti Sortteerin kemiläisvoimin tehdyt sarjakuvat, ensimmäisen Lumilinnan sarjakuvajääveistokset ja synergia kaupunginteatterin kanssa.

Kemissä esitettiin Joakim Pirisen Sokeri-Sakaria teatterissa jo 80-luvun lopulla, paljon ennen kuin sarjakuva nousi teatterien estradeille Etelä-Suomessa.

Sarjakuvapäivät jatkoi vuosittaista toimintaansa ja osallistuminen mm. Kemissä järjestettyihin taiteiden öihin oli aktiivista.

Tälle vuosituhannelle siirryttäessä asiat muuttivat. Kemikin muuttui. Osa vanhoista toiminnoista muutti Etelä-Suomeen tai Liminkaansa ansioon perään. Suuri muutos tapahtui vuonna 2006, kun sarjakuvapäivien ja sarjakuvakeskuksen perustaja Heikki Porkola jäi eläkkeelle.

Jo vuosia – osa aina 1990-luvulta – sarjakuvapäivien tekemisessä mukana olleet Anja Holpainen, Outi Hyvönen, Eija Rönkkö, Jussi Korhonen, Risto Koskinen ja Jussi Heikkinen muodostivat uuden sarjakuvakeskuksen rungon. Viime vuosina toimintaan on tullut mukaan lisää aktiivisia tekijöitä, Anna ja Karoliina Kemppainen, Essi Heikkilä, Kati Vuopala ja Janne Rojola.

Tämän päivän sarjakuvakaupunki

Kati Vuopala kertoo: "Perinteisen sarjakuvan merkeissä ei tietääkseni Kemistä löydy aktiiviharrastajia, sellaisia jotka järjestäisivät kokouksia. Sen sijaan Kemissä toimii Kemin seudun Anime- ja Mangayhdistys Aninga ry, joka järjestää muun muassa allnighter-tyylisiä tapahtumia Toimintakeskus Takitsulla. Näissä tapahtumissa voi katsella animea, lukea mangaa, pelata erilaisia tietokone-, video-, rytmi- ja tanssipelejä sekä tietysti tutustua uusiin samanhenkisiin ihmisiin. Aningan väki on myös ollut mukana avustamassa Kitacoonin järjestelyissä.

Jos Kemissä haluaa ostaa sarjakuvia on hyvä käännyä Kemin kirjadivarin puoleen. Kirjakauppojen perusvalikoimista ei löydy erikoisuuksia, mutta tilaamalla tietenkin saa kaikenlaista. Sittem on kirpputoreja, joista voi tehdä löytöjä. Kemissä varttuneena sarjakuvat tuli ostettua nimenomaan festareilta, koska sieltä löysi aina uutta, tuoretta, erilaista sarjakuvaa, jota ei lähi-seudun kauppojen hyllyiltä saanut. Sen lisäksi monet kerrat suuntauduttiin sarjakuvaostoksille Ouluun".

Lasten kulttuurikeskus Sarjis

Outi Hyvösen johtama Lasten kulttuurikeskus Sarjis aloitti toimintansa vuoden 2006 alussa. Sarjis sijaitsee Kemin sisäsataman ja Meripuis-ton vieressä, yli 100 vuotta vanhassa Tullimakaasiinissa, joka oli myös vuosien 2007 ja 2008 sarjakuvapäivien tapahtumapaikkana. Sarjis järjestää toimintaa ja tapahtumia Kemissä alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille, sekä myös heidän perheilleen. Sarjis on Lapin lastenkulttuuriverkoston kautta myös valtakunnallisen Taikalamppu -lastenkulttuurikeskusverkoston jäsen.

Sarjiksensa toiminta on opetusministeriön tuke-maa ja opetusministeriön antamana erityisteh-tävänä Sarjiksella on valtakunnallinen lasten ja nuorten sarjakuvatoiminnan kehittäminen. Sarjis muun muassa järjestää vuosittaisen lasten ja nuorten sarjakuvakilpailun, tukee nuoria piirtä-jiä auttamalla ensimmäisen näyttelyn järjestä-

PIIRROS © JOPE & KATI VUOPALA

Kemin 30. kansainväliset sarjakuvapäivät 13.-15.5.2011
the Arctic Comics Festival | den nordiska serietävlingen | Kemi, Finland

Ilpo Koskela ja Hunt Emerson vetävät sarjakuvakurssia
keväällä 1995.

Kemissä rekvisiitta on rakennettu aina viimeisen päälle. "Ke-min baari" ja luojansa Jano Kemissä keväällä 1999.

Usko tai älä! Heikki Porkola tanssii ripaskaa ravintolan pöy-dällä. Kuva vuodelta 1990.

misessä, tuottaa oppimateriaalia sekä järjestää opetusta, kursseja ja leirejä sarjakuvien tekemi-sestä. Sarjiksella on myös keskeinen rooli Kemin ja Lapin läänin manga-tapahtumien sekä Kemin Kitacoonin järjestämisessä.

Tätä kirjoitettaessa Kemin sarjakuvakeskus ja Sarjis ovat kemiläisen sarjakuvatoiminnan ydin. Sarjiksensa myötä myös kemiläisen sarjakuvan tu-levaisuus lienee turvattu. ●